

mere tvivlsomt. Naar vi herhjemme slet ikke eller dog kun svagt have noget Tilsvarende til den Bevægelse i Sverig, vi kortest kunne betegne med Ignells og Victor Rydbergs Navn, saa ligger det vel i, at den grundtvigske Anskuelse med dens relative Frihed har draget saa mange af de Kræfter til sig, som ellers vilde have kæmpet for folkeligt og religiøst Liv under en anden Fane; og naar Grundtvigianismen igjen ikke har udviklet sig til den dogmatiske Frihed, den konsekvent kunde have naaet, naar ethvert Forsøg derpaa omhyggeligt er blevet kvalt i Fødselen, saa afhænger det sikkert af den frie Tankes Op-træden. Ligeoverfor dette umotiverede, ethvert Maal og Grændse overskridende Krigshyl maatte jo alle kirkelige Elementer, selv de mest moderate, slutte sig sammen i streng konservativ Slagorden. Men man maa dog ikke overse, at der bagved de »europæiske« Fritænkere, ja løjerligt nok i selve deres Kreds, findes talrige fra deres tilsyneladende Venner vidt forskellige, besindigere og dygtigere Kræfter og at Nyrationalismen ogsaa herhjemme har havt sin stille Væxt. Ogsaa her vil det tidligere eller senere komme til et Opgjør, ikke mellem Kristendom og Vantro, men mellem den ældre og den nye Form for Religiositet, og med Tanken derpaa kunde alle Venner af et roligt Fremskridt dog maaske have Ret i at ønske, at Kirken maatte optage et rationalistisk Element i sig — den kunde ellers let blive skudt tilside af det, ønske at den itide maatte beslutte sig til at opgive Noget, for ikke at udsætte sig for at miste Alt.

Det er med skiftende Følelser, de Yngre vil læse disse sidste Afsnit. Altid fængslet af den rene og fine Form, bliver man snart tiltrukket af store, omfattende Tanker, som naar Liberalismens Idelohed stemples med stærke Ord og der peges paa den sociale Politik, som maa afløse den, og snart frastødt, fordi et Fjernt og Afsides, et den nye Tid Fremmed her bliver paatvunget os med hierarkisk Myndighed. Sagen er jo, at den Gjærning, Biskop Martensen med saa stor Energi og Konsekvens har viet sit hele Liv, den Forsoning mellem det Kristelige og det Humane, han tilstræber, den have vi al Ærbødhed for, og vi mene, at den Løsning, han har fundet, er et betydningsfuldt Fremskridt, der griber dybt ind i vor Theologis Historie, men vi mene tillige, at denne Forsoning er en Opgave, der stadig vender tilbage, fordi det Humane stadig skifter Form, og at hver Slægt maa løse den paa sin Vis. Og naar Biskop Martensen etsteds i halvt profetiske Ord taler om den Tid, hvor den materialistiske Taage omsider vil løfte sig og »Aanderne blive frigjorte til at sysselsætte sig med de Problemer, der ere de eneste værdige for Menneskeaaenden«, — og saa henviser os til »Schelling, ikke at tale om Baadere«, som Fremtidens Førere, jevnbyrdige en Plato og Aristoteles, ja saa have vi al Agtelse for den, der er bleven sin Ungdomskjærlighed, sin Ungdoms spekulative Ideer saa tro, men vi drage det ikke et Øjeblik i Tvivl, at Fremtidens Opgaver ville blive løste, ikke ad den spekulative, men ad den nyrationalistiske, den historisk-kritiske Vej.

»Af mit Levnet« er allerede blevet temmelig stærkt angrebet, og det er intet Under. Naar man ved Flere af Forfatterens tidligere Arbejder har talt om det »Svævende« i Foredraget, om et stadigt Baade-Og, der udelukkede ethvert afgjort Ja eller Nej, saa skal man tilvisse ikke rette denne Bebrejdelse mod dette Skrift. Det er klart og bestemt, ja næsten krast, dets Stilling til alle vore religiøse, politiske og litteraire Spørgsmaal kunde ikke være angivet med større Prægnans. Det er skrevet med en Aandskraft, der ikke lader os ane, at dets Forfatter kan se tilbage paa en snart halvtredsindstyveaarig offentlig Virksomhed, og man tør sikkert antage, at Biskop Martensen, hvis han finder det fornødent, fuldstændigt vil være i Stand til at værges for sig, fra hvad Side Angrebene saa komme.

Sir William Siemens.

(Til Portraitet Side 113.)

Paa Kensolgreen-Kirkegaarden ved London jordedes i forrige Uge en Mand, der ifølge *Times'* Udsagn burde have fundet sit sidste Hvilested i det engelske Pantheon, Westminster Abbey, skjøndt han ikke var sødt Englænder. Der er neppe nogen Tydsker siden Prinds Alberts Dage, ved hvis Død der i England har lydt en saa enstemmig Beklagelse, som da Sir William Siemens Natten mellem den 19. og 20. November d. A. afgik ved Døden, og det er et Spørgsmaal, om en anden af de dygtige Mænd, Tydskland har skjænket England, Sprogforskeren Max Müller, kunde maale sig med den Afdøde i Popularitet. En Del af Grunden hertil maa vel søges i Sir Williams Væsen, en anden Del deri, at han med sine talrige Ideer og Opfindelser i en langt større Grad traadte i Berøring med den store Almenhed, end Tilfældet er med Sproggranskeren. Det er i det Hele ganske interessant og værd at lægge Mærke til, hvor langt heldigere Opfindersens Stil-

ling er i Nutiden, end den var i tidligere Dage. Dengang mødtes enhver Opfindelse med næsten afgjort Mistillid, og Opfinders Person var stadig Gjenstand for et noget dubieust Omdømme; nu kan næsten enhver Opfindelse vinde Tiltro, og Kapitalen staaer beredt til at tage den under Armene. Sir William Siemens hørte til den Kreds af moderne Opfindere, der med Rette have vundet et anseet Navn, og skjøndt det maaske ikke er saa populært som f. Ex. Edisons, turde det dog sikkert indenfor Fagmændenes Kreds nyde langt større Anseelse.

Karl Wilhelm Siemens — først senere forandrede han sit Navn til William Siemens — hørte til en berømt tysk Opfinder-Familie. De fire Brødre, der alle i større eller mindre Grad have bidraget til at give Navnet Anseelse, ere fødte i Lehrte ved Hannover. Man plejede at skjelne mellem »den tyske Siemens« og »den engelske Siemens«. Den Sidstnævnte var naturligvis den Afdøde, ved »den tyske Siemens« forstaaer man, skjøndt alle de tre andre Brødre levede i Tydskland, udelukkende Werner Siemens, nu preussisk Gehejmerraad, i Forbindelse med den dygtige Mekaniker Halske Grundlæggeren af det bekjendte Firma Siemens & Halske i Berlin, der nu hedder »Gebrüder Siemens«, og af hvis mangeartede og udstrakte Arbejder vi blot paa Maa og Faa skulle minde om Spiritusmaaleren, der paa-tænkte anvendt herhjemme ved den forandrede Beskatning af Brændevinsbrænderierne, de elektriske Blokapparater til Sikring af Jernbanetog, hvilke f. Ex. have saa stor Betydning ved den udstrakte Trafik paa Klampenborgbanen, det elektriske Belysnings-system og de elektriske Jernbaner. Det var som Repræsentant for dette Firma, at William Siemens kom til England. Han var født den 4. April 1823 og studerede først i Lübeck, Magdeburg og Göttingen, men med hans klassiske Optragelse kan det ikke have været stort bevendt, hvis man skal tro hans eget Udsagn, at han ikke kjendte andet til Græsk end de Bogstaver, han benyttede til algebraiske Formler. Han valgte da ogsaa de mekaniske Fag, arbejdede en kort Tid i de grevelig Stolbergske Maskinværksteder og gik derpaa som Agent for Broderen i Berlin til London.

Det var i 1843, at han kom til den engelske Hovedstad, der senere skulde blive hans Hjem og hvor saa store Udmærkelser skulde blive ham tildelt, men hans Debut var, som saa mange andre store Mænds, beskeden nok. Siemens, der døde som Millionair, har selv fortalt, hvorledes han kun havde et Par preussiske Thaler i Lommen, da han fra et hamborgsk Dampskib gik i Land i England. Hans Formaal var at søge Patent for nogle af Broderen Werner Siemens' Opfindelser angaaende galvanoplastisk Forgyltning, og da han kun kunde lidt Engelsk, troede han at have fundet, hvad han søgte, da han læste Ordet *Undertaker* paa et Skilt. Det viste sig imidlertid, at han kun havde faaet fat paa en Mand, der besørgede Begravelser, og som kun brød sig om Opfindere saavel som om andre Mennesker, efterat de vare døde. Saadanne Skuffelser har vel Siemens haft baade flere og større af, men de knækkede ikke hans Mod, og han arbejdede ivrigt videre paa sine Opgaver. Som Exempel paa sin Fremgangsmaade plejede han at fortælle en Anekdote om en Kone, der kom til ham for at bede ham tage sig af hendes af »Skjæbnens Ugunst« haardt forfulgte Søn. Det var en Fyr, der hidtil havde været forfulgt af Uheld i Alt, hvad han foretog sig, men Moderen var vis paa, at naar blot Siemens vilde give ham en Haandsrækning, vilde det nok blive godt for ham igjen. Jeg svarede hende, sagde Siemens, at den Kunst at have Held med sig ligger ikke i at undgaa Vanskelighederne, men i at besejre dem, og at enhver Skuffelse indeholder en Lære, som afføder en mægtig Styrke, naar man forstaaer at benytte den.

Da Fabriken i Berlin i 1858 vilde oprette en af sine Filialer i London, overtog William Siemens Ledelsen af denne og hævdede snart den engelske Filial op til et ligesaa berømt Standpunkt som Moderfabriken i Berlin. Der oprettedes senere en særlig Fabrik i Woolwich, Siemens Brothers, og fra denne er der udgaaet en Mangfoldighed af telegrafiske Apparater, særlig Isolatorer og Telegrafstænger til Luftledninger saavel som en stor Mængde Kabler, og til de fleste af dem er der knyttet en Sum af Opfindsømhed, der aldrig formindskedes, men hvis Hensigt var stadig at fuldkommengjøre Opfindelserne. Blandt de fra Fabriken udgaaede Telegrafanlæg kan dels nævnes det i 1868—69 udførte Materiel til den indo-europæiske Telegraflinie, dels det i 1874 udførte transatlantiske Telegraftoug, der er bekjendt under

Navnet *Direct United States' Cable*, og til hvis Udlægning Siemens konstruerede det fortrinlige Telegrafskib *Faraday*. Det vilde blive for langt her at gaa ind paa alle hans elektriske Opfindelser og Ideer; paa sit Landsted i Nærheden af Turnbridge Wells benyttede han Elektriciteten til Udførelse af en stor Mængde mekanisk Arbejde, og her var det ogsaa at han anstillede sine interessante Forsøg over den elektriske Belysnings Indfyldelse paa Planternes Væxt, men det maa dog endnu fremhæves, at han ikke nøjedes med blot at søge de rent praktiske Anvendelser af den elektriske Naturkraft, over hvilken han i saa høj Grad havde gjort sig til Herre — han stræbte ogsaa efter at gennemforske dens Væsen og kom derved ind paa en Række af Betragtninger over Naturkræfternes Sammenhæng, der bl. A. har affødt hans nyeste Undersøgelser over Bevarelsen af Solens Varmekraft.

Der gives Opfindere, som kun kunne bevæge sig i en vis given Tankeretning og som blive uproduktive, naar de skulle slaa ind i andre Retninger. Dette var ikke Tilfældet med William Siemens; han var Opfinder i Ordets egenlige Forstand, han havde den sjældne Gave at kunne bøjse sine Tanker ind paa tilsyneladende meget forskellige Omraader og at kunne finde nye Løsninger for gamle Problemer saavel som nye Problemer, hvilke han derpaa løste. Hvor omfattende et Omraade end Elektriciteten er, hvor vid en Mark for Arbejde den end byder i forskellige Retninger, og hvor meget Siemens end har præsteret alene i denne Naturkrafts Rige, nøjedes han ikke dermed. Han har taget en Mangfoldighed af Patenter paa forskellige Opfindelser, for ikke at tale om alle de mange, han ikke brød sig om at tage Patent paa, eller alle de Ideer, der ikke engang kunde tages Patent paa. Men i denne Mangfoldighed træde enkelte Grupper af Opfindelser bestemt frem og betegne en Virksomhed, der i og for sig alene vilde være tilstrækkelig til at gøre hans Navn bekjendt og anseet. Hans Studier over Varmens Virkninger og Benyttelse henlede hans Opmærksomhed paa den forholdsvis ringe Nyttevirkning, der opnaaedes af Brændselet i en Mængde Industrigrene, og Udgangspunktet for en Række store og betydningsfulde Opfindelser paa dette Omraade blev en Regenerator-Dampkjedel, der ligger saa langt tilbage som 1847. I Praxis begik den sig ikke ret, men det Princip, der laa til Grund for den, vandt megen Anerkjendelse og indbragte sin Ophavsmand forskellige Æresbevisninger. Fra den som Udgangspunkt kom Siemens senere ind paa Konstruktionen af Ovne med Regeneratororgas, væsentlig til metallurgiske Anvendelser. Hans Medarbejder herved var hans yngre Broder Frederik Siemens, og der er sagt om disse Ovne, at de ere den største af alle de Opfindelser, der ere gjorte af Familien Siemens, og at den Afdøde har den væsentligste Andel i deres Tilblivelse. Frederik Siemens gik senere til Dresden og arbejdede der væsentlig for disse Ovnes Benyttelse i Glasværkerne, hvor de nu ere almindelige. Ogsaa her i Landet have de fundet Anvendelse i denne Industrigren. William Siemens arbejdede derimod i England fornemmelig for deres Indførelse i Jern- og Staalværkerne og kom derved til i disse Industrigrene at skabe nye og betydningsfulde Metoder. I 1862 begyndte han disse Forsøg, der førte ham til den i England meget anvendte Siemenske »Oreproces«, ved hvilken Smedejernet eller Staalet fremstilles af det smeltede Raajern ved direkte Tilsætning af Malm. Senere forbedrede han endvidere den navnlig i Frankrig af Brødrene Emile og Pierre Martin i Sireuil opfundne Methode til Fremstilling af Staal ved at opløse Affald af smedeligt Jern i et Bad af smeltet Støbejern, og de Siemenske-Martinske Ovne ere nu velbekjendte i de franske Jernværker. Der er sagt om Siemens, at hvor betydelige hans Fortjenester end ere paa andre Omraader, er der neppe nogen af dem, hvis Rækkevidde er saa stor som de, han har af Jernindustrien og dette synes da blandt andet ogsaa at fremgaa deraf, at der i England 1881 produceredes over 340,000 Tons Jern efter Siemens' Metoder.

Man kan sige sig selv, at en Mand som Siemens maatte være istand til at producere let. Hans Undergivne sagde om ham, at naar et eller andet Problem var blevet opgivet af andre, fordi der ikke lod sig bringe Noget ud af det, behøvede Siemens blot at tage fat paa det for at finde et halvt Dousin Løsninger. To af disse vilde da være meget komplicerede eller udførlige, to andre vilde være meget vanskelige at udføre, men de to tilbageværende vilde fuldstændig løse Opgaven. Som Alle, der have udrettet meget, kjendte han